

Hyrynsalmen kunta
Ympäristölautakunta
PL5
89401 Hyrynsalmi
kunta@hyrynsalmi.fi

LAUSUNTO

4.5.2016

Dnro 0380/2016

Asia: Paliskuntain yhdistyksen lausunto Illevaaran tuulivoimahankkeen osayleiskaavasta

Viite: Lausuntopyyntö 7.4.2016

ILLEVAARAN TUULIVOIMAHANKKEEN OSAYLEISKAAVA

Kaavaluonnos

ABO Wind Oy suunnittelee tuulivoimaloiden rakentamista Illevaaran alueelle Hyrynsalmen kuntaan. Hankealue sijoittuu noin 9 kilometriä kaakkoon Hyrynsalmen keskustasta ja rajautuu eteläpuolelta Ris-tijärven kunnan rajaan. Alueelle on kaavaluonnoksessa esitetty 8 tuulivoimalaa, joiden yhteenlaskettu enimmäisteho on alle 30 MW.

Suunnittelualue sijaitsee Hallan paliskunnan alueella. Paliskunnan suurin sallittu eloporumäärä on 2700 ja poronomistajia on 57. Halla on poronhoitoalueen eteläisin paliskunta ja poronhoitoalueen eteläraja myötäilee Hyrynsalmen kunnan rajaa. Hallan paliskunnassa on vireillä Illevaaran hankkeen lisäksi kolme seudullisesti merkittävää tuulipuistohanketta. Näiden lisäksi alueella on monenlaista muutakin maankäyttöä: mm. metsätaloutta ja turvetuotantoa. Poronhoidon on täytynyt sopeutua ja muuttaa toi-mintatapojaan vuosien saatossa. Paliskunnan luonnonlaitumiin tukeutuva elinkeino – sen toiminta- ja kehittämismahdollisuudet – on kuitenkin monin paikoin ajettu ahtaalle.

Poronhoidon huomioiminen kaavoituksessa ja maankäyttöhankeissa

Poronhoitolaissa (PHL 848/1990, 3 §) säädetään poronhoidolle vapaa laidunnusoikeus maan omistus-tai hallintaoikeudesta riippumatta. Lain 53 § velvoittaa viranomaisen neuvottelemaan asianosaisen pa-liskunnan kanssa valtion maita koskevien hankkeiden yhteydessä, mikäli ne vaikuttavat olennaisesti po-ronhoidon harjoittamiseen. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) osana maankäyttö- ja ra-kennuslain (MRL 132/1999) mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää turvaavat myös poron-hoidon alueidenkäytöllisiä edellytyksiä.

Valtakunnallisilla alueidenkäyttötavoitteilla varmistetaan valtakunnallisesti merkittävien asioiden huomioiminen kaavoituksessa ja valtion viranomaisten toiminnassa. Alueidenkäytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumisen edistämisestä (MRL 24.2 §). Velvoite koskee oikeudellisesti kaikkea kaavoitusta.

Voimassa olevassa Kainuun maakuntakaavassa poronhoitoalueen rajaan on liitetty suunnittelumääräys: *Maankäytön suunnittelussa on turvattava porotalouden toiminta- ja kehittämisedellytykset. Matkailutoimintojen sijoittamisessa on otettava huomioon porotalouden tärkeät kohteet, kuten erotus- ja ruokintapaikat sekä pyyntiaidat.* Vahvistettavana olevassa Kainuun tuulivoimavaihekaavassa Isovaara-Illevaaran alue oli osoitettu maakunnalliseksi tuulivoima-alueeksi kaavan luonnosvaiheessa, mutta se poistettiin siitä mm. poronhoitoon kohdistuvien yhteisvaikutusten vuoksi.

Kaikessa kaavoituksessa on lähtökohtana erilaisten alueidenkäytön intressien ja tarpeiden yhteensovittaminen. Yhteensovittaminen edellyttää, että kaavan vaikutukset selvitetään riittävässä määrin. Kaavoitusprosessit toimivat alueidenkäytön suunnittelun vuorovaikutteisuuden välineenä. Poronhoitoalueella vuorovaikutteisuutta on käytännössä toteutettu erilaisilla osallistavilla suunnittelu- ja neuvotteluprosesseilla.

Kaavan vaikutukset poronhoitoon

Poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia on selvitetty varsin kattavasti kaavan valmistelun aikana. Poronhoidosta on laadittu erillisraportti. Hankkeeseen liittyen on järjestetty poronhoitolain 53 §:n mukaiset neuvottelut 15.2.2016. Hanketoimijan ja paliskunnan välinen vuoropuhelu vaikuttaa myös muuten olevan hyvällä alulla. Hankkeen vaikutusten seuranta on aloitettu laittamalla poroille GPS-pantoja.

Illevaaran alue on paliskunnan tärkeää talvilaidunalueita. Tuulivoimahankkeesta aiheutuu paliskunnalle suoria laidunten menetyksiä. Mikäli porot välttävät tuulipuiston alueita häiriön (rakentaminen, voimaloiden liike, ääni, välke) vuoksi tai niitä ei voida muusta syystä enää käyttää poronhoitotöissä, aiheutuu laajemmille alueille ulottuvia välillisiä laidunmenetyksiä. Tuulipuistoon liittyy talvellakin auki pidettäviä teitä, joita pitkin porot voivat kulkea vilkkaimmille teille (esim. 5-tie) valitessaan kulkureitiksi kovan tiepohjan pehmeän hangen sijaan. Tällöin liikenneonnettomuuksien lisääntyminen on todennäköistä. Teitä pitkin alueelle voi tulla ylimääräisiä kulkijoita, mikä lisää rauhattomuutta alueella. Jos porot siirtyvät rauhattomaksi muodostuneelta alueelta pois, aiheutuu tästä painetta paliskunnan muihin osiin sekä mahdollisesti taajamiin tai pelloille. Tästä todennäköisesti aiheutuu ristiriitoja muiden maankäyttäjien ja asukkaiden kanssa. Porojen ohjautumista voi tapahtua myös poronhoitoalueen ulkopuolelle. Metsäpeurojen mukaan lähteviä poroja voidaan joutua lopettamaan. Työmäärän lisääntyminen ja toiminnan uudelleensuunnittelu aiheuttavat kustannuksia elinkeinolle. Hallan paliskunnassa on kyseisen tuulipuistohankkeen lisäksi useampia tuulivoimahankkeita vireillä ja hankkeiden yhteisvaikutukset ovat todennäköisiä. Paliskunnan alueelle suunniteltu toiminta voi myös aiheuttaa vaikutuksia, joita ei osata ennakoita.

Vaikutuksia tulee niiden ilmetessä pyrkiä lieventämään ja aiheutettuja haittoja ja vahinkoja korvata. Hankkeesta aiheutuvien vaikutusten toteamiseksi on aloitettu seuranta. Haitallisten vaikutusten lieventämisestä ja korvaamisesta tulee neuvotella seurannan edetessä. On ensiarvoisen tärkeää varmistaa yhtiön ja paliskunnan välinen yhteydenpito myös kaavan vahvistamisen jälkeen. Seurannasta ja siinä havaittujen vaikutusten lieventämisestä ja korvaamisesta tulee tehdä sopimus.

Yksityiskohtaisemmat huomiot

Kappaleeseen 4.2.2. voisi lisätä porojen vapaan laidunoikeuden alueella (PHL 3§). Oikeus säilyy alueella, sillä kaavalla, eikä millään muullakaan kunnan päätöksellä, ei voida rajoittaa erityislainsäädännön takaamaa pysyvää oikeutta.

Keskeisin toimenpide hankkeen ja muiden suunniteltujen tuulivoimahankkeiden vaikutusten lieventämiseksi olisi poronhoitoalueen etelärajalla olevan peura-aidan jatkaminen vähintään Lumivaaran tuulipuistoalueen kohdalle saakka. Aita sijoittuu Illevaaran osayleiskaavan etelärajalle, mutta sitä ei ole merkitty kaavaan. Kaavaselostuksessa sanotaan (s.65), että ”Aidan rakentaminen on liitetty maakuntakaavaan ja sitä tullaan jatkamaan lähitulevaisuudessa.” Lause on vähän epämääräinen. Kainuun tuulivoima-maakuntakaavasta poronhoitajien kanssa käydyn neuvottelun muistion mukaan Kainuun liitto on aikoinut mahdollisesti ottaa metsäpeura-aidan tulevaan maakuntakaavauudistukseen siten, että aita ehkä merkitään kaavaan ja sen suunnittelumääräykseen otettaisiin aidan jatkamisen tarve. Aita on hiljattain siirretty Metsähallituksen vastuulle. Kaikkien, niin viranomaisten, Hyrynsalmen kunnan kuin kunnan alueen tuulivoimahanketoimijoidenkin on edistettävä aktiivisesti metsäpeura-aidan jatkamista kaikin mahdollisin tavoin, kunnes aidan jatkaminen toteutuu. Asian voisi muotoilla selostukseen paremmin ja asian yhteinen edistäminen on myös syytä nostaa selostukseen esille.

Kaavassa porotalouden toimintaedellytykset pyritään turvaamaan yleismääräyksellä: ”*Alueen suunnittelussa ja toteuttamisessa on turvattava porotalouden toiminta- ja kehittämisedellytykset*”. Kaavamääräystä on syytä avata kaavaselostuksessa, jotta ymmärretään mitä toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaaminen tässä tapauksessa tuulivoimayhtiöltä edellyttää. Toimintaedellytysten turvaaminen tarkoittaa käytännössä yhtiön ja paliskunnan välisen yhteistyön jatkamista, vaikutusten seuranta ja laidunalan menetyksen sekä muiden haittojen korvaamista paliskunnalle täysimääräisesti. Haitallisia vaikutuksia voi lieventää myös muuten. Paliskunnan toiminnan jatkuminen alueella mahdollisimman häiriöttömästi tulee taata. Illevaaran tuulivoimahankkeen rakentamisen aikana alueen metsäpeura-aitaan ei saa missään nimessä tehdä uusia aukkoja ja sen veräjien kiinnipysyminen on varmistettava tuulipuiston rakentamisen ja toiminnan aikana.

Hallan paliskunnan alueen kehitys on huolestuttavaa, sillä alueelle on suunniteltu useita, suuriakin tuulivoimahankkeita. Kaavaselostuksessa ehdotetaan hankkeista Hallan paliskunnalle aiheutuvien yhteisvaikutusten arviointia. Tämä on hyvä ehdotus ja asiaa edistämiseksi useiden tahojen välinen yhteistyö (myös alueen kuntien osallistuminen!) on välttämätöntä. Asiaan todennäköisesti palataan muutamien vuosien päästä, kun hankkeet ovat lähteneet käyntiin.

Porojen ohjautumista poronhoitoalueen ulkopuolelle on pyrittävä estämään peura-aitaa jatkamalla. Kaikkien toimijoiden on aktiivisesti edistettävä asiaa.

Hallan paliskunnan alueen tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutuksia tulee selvittää, kunhan hankkeet käynnistyvät. Asian selvittämiseksi useiden tahojen yhteistyö on välttämätöntä.

Tuulivoimayhtiöt on veloitettava sopimaan seurannan perusteella haittojen lieventämisestä ja korvaamisesta Hallan paliskunnan kanssa.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

ma/ao